

ЛІТЕРАТУРА

1. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін.; за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
2. Гринюк С.П. Загальноєвропейська лінгвістична політика: шляхи впровадження. *Наукові записки : Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова*. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. Вип. 94. С. 77–85.
3. Grynyuk S. In the era of global English market. *Наукові записки Острозької академії: зб. наук. праць*. Острог, 2015. № 55. С. 234–237.
4. Микитенко Н.О. Технологія формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців природничого профілю: монографія / за наук. ред. Г.В. Терещука. Тернопіль: ТНПУ, 2011. 411 с.
5. Ніколаєва С.Ю. Міжкультурна іншомовна освіта в Україні: ключові проблеми. *Науковий журнал «Молодий вчений»*, 2015. № 8. С. 125–131.

С.П. Гринюк. Коммуникативный подход и технологии его реализации при формировании иноязычной коммуникативной компетентности студентов. – Статья.

Аннотация. Статья посвящена анализу коммуникативного подхода и технологий обучения иностранных языков при формировании иноязычной коммуникативной компетентности студентов. Выявлена степень научной разработки проблемы в теории и практике отечественной методики и охарактеризован процесс технологизации обучения иностранных языков с целью эффективной реализации коммуникативного подхода при формировании иноязычной коммуникативной компетентности студентов.

Ключевые слова: иноязычное образование, иноязычная коммуникативная компетентность, коммуникативный подход, инновационные технологии обучения иностранных языков.

S. Grynyuk. Communicative approach and technologies of its realization while forming a foreign communicative competence of students. – Article.

Summary. The article highlights the analysis of communicative approach and technologies of forming a foreign communicative competence of students. It deals with stating a problem in a theory and practice of methodology of foreign language teaching and suggests the process of technologies while forming a foreign communicative competence of students.

Key words: foreign education, foreign communicative competence, communicative approach, innovative technologies of foreign language acquisition.

УДК 81'367.623'367.332.7-116 :161.2 =111

О.В. Дейчаківська

викладач кафедри англійської філології

Львівський національний університет імені Івана Франка,

м. Львів, Україна

ТИПИ МОДАЛЬНОСТІ ПРЕДИКАТИВНИХ ПРИКМЕТНИКІВ

Анотація. У статті проаналізовано типи модальності предикативних прикметників, за якими слідують підрядні речення та інфінітив, а саме: епістемічну, деонтичну, динамічну й евалютивну.

Ключові слова: предикативні прикметники, ад'єктивна комплементация, епістемічна модальність, евіденційність, деонтична модальність, динамічна модальність.

Постановка проблеми, її актуальність і зв'язок із науковими завданнями. Предикативні прикметники, тобто прикметники у функції предикатива, неодноразово були предметом вивчення дослідників, однак основний акцент робився на характері їх сполучуваності з тими чи іншими дієсловами-зв'язками. Питання про те, займають прикметники кінцеву позицію в реченні чи, навпаки, вимагають обов'язкового синтаксично залежного оточення, у вітчизняній лінгвістиці не дискутувалося. Першим на особливості предикативних прикметників звернув увагу Г. Почепцов, класифікувавши їх, відповідно, як прикметники неспрямованої та спрямованої ознаки [1, с. 60–61].

Прикметники неспрямованої ознаки можуть уживатися як атрибутивно, так і предикативно. Це прикметники, які досить повно характеризують предмет. До цієї групи належать прикметники на по-

значення кольору, розміру, температури. Прикметники неспрямованої ознаки можуть займати кінцеву позицію, а можуть приєднувати залежний елемент. *He was jealous. He was jealous about my getting into the College (Fowles).*

Що ж стосується прикметників спрямованої ознаки, то вони утворюють структурно завершену синтаксичну структуру лише в разі обов'язкового синтаксично залежного оточення. У ролі такого синтаксично залежного елемента виступає 1) прийменниковий додаток; 2) that-clause або 3) to-infinitive.

Мета статті – проаналізувати взаємозв'язок предикативних прикметників – носіїв різного типу модальності – зі структурами, які вони формують, а також із трансформаціями, які допускаються цими структурами.

Загальновідомо, що предикативні прикметники, за якими слідує підрядне речення (that-clause) чи інфінітив, є модальними прикметниками [5, с. 48–49]. При цьому модальність трактується як сукупність усіх лінгвістичних засобів, за допомогою яких мовець виражає своє ставлення до правдивості пропозиції або ймовірності чи бажаності подій [5, с. 84].

Відповідно до класифікації, запропонованої Дж. Герріман, предикативні прикметники поділяємо на прикметники, що виражають епістемічну, деонтичну, динамічну й оцінювальну модальність [3].

Епістемічна модальність – від грецького слова “episteme”, котре означає «знання», включає оцінювання мовцем подій, що відбуваються, в термінах їх імовірності. Отже, епістемічна модальність виражає ступінь правдивості/достовірності повідомлення стосовно того, що відбувається, оцінювання мовцем денотативного змісту ситуації. І хоча таке визначення залишається дискусійним, воно однозначно визначає епістемічну модальність як суб'єктивну модальність за наявного в лінгвістиці поділу модальності на об'єктивну й суб'єктивну.

Ще одним суперечливим моментом у разі визначення епістемічної модальності є питання, чи включає епістемічна модальність евіденційність, тобто інформацію, яка слугує джерелом судження мовця про зміст повідомлення, його переконання щодо правдивості висловлювання. Більшість дослідників схиляються до думки про наявність евіденційності як складника епістемічної модальності [2; 6].

Р. Кверк [7, с. 219] розрізняє в рамках епістемічної модальності два основні підтипи:

1) епістемічну модальність, що виражає правдивість висловлювання. У такому випадку у функції предикатива натрапляємо на прикметники *certain, clear, impossible, possible, likely, unlikely, true*. Наприклад: *It's quite possible that they've been screaming at each other for years behind the scenes* [10];

2) епістемічну модальність, що виражає проникливість, здатність слухача зрозуміти адресанта, як і здатність адресанта вміти переконати слухача, довести слушність свого звертання до адресата. У такому випадку у функції предикативного прикметника найчастіше натрапляємо на прикметник *sure*. Наприклад: *I'm sure (that) she's learning a lot* [10].

Епістемічні прикметники формують як структури з ад'єктивною комплементациєю в постпозиції, так і структури, де вони виносяться в кінець речення, тобто утворюють речення з екстрапозицією. За епістемічними прикметниками може слідувати як підрядне речення, так й інфінітив. При цьому в обох випадках вони формують структури і з постпозицією, і з екстрапозицією.

Наприклад:

She was certain that he had no notion how deeply he had wounded her [11] (носпозиція).

It was impossible, ... that he had known that ... [11] (екстрапозиція).

... the old man had never shown himself very helpful there, ... rather more likely to be hopelessly cryptic ... [11] (носпозиція).

It's impossible to prove (екстрапозиція).

Однак тут варто зауважити, що деякі з предикативних прикметників трапляються лише у сполученні з інфінітивом, тоді як за іншими слідує як обов'язкове розширення тільки підрядне речення – that-clause.

Деонтична модальність – від грецького слова «deon», що означає «обов'язок», «правильність», традиційно асоціюється з поняттями дозволу та обов'язку. Таке визначення пов'язане з традиціями модальної логіки, де обов'язок характеризувався як «деонтична необхідність», а дозвіл – як «деонтична можливість» [4, с. 823–841].

Деонтична модальність, яку також називають внутрішньою модальністю [7, с. 219], пов'язана з бажанням мовця вплинути на інших учасників ситуації. До деонтичних прикметників зачисляємо прикметники *determined, necessary, essential, desirable, useful, adamant*. Як синтаксично обов'язкове розширення за прикметниками може слідувати як that clause, так і to-infinitive в постпозиції, проте варто зазначити, що деонтичні прикметники набагато частіше трапляються в структурах з екстрапозицією, ніж це спостерігаємо з прикметниками інших типів модальності.

... *the solicitor, who had briefed the press, was adamant that there was categorically no question of unsavoury conduct in any manner or form* [10] (ночтпозиція).

(6) *Julia expected him to monopolize Tom and she was determined not to mind* [10] (ночтпозиція).

(7) ... *but unfortunately it is necessary to study* [12] (екстрпозозиція).

(8) ... *as if it were more important that the answer's personal attitude was clear than the mystery be solved* [11] (екстрпозозиція).

Динамічна модальність – це модальність, яка стосується фізичної спроможності, а також означає можливість виконання дії за певних обставин. Проте, на думку деяких дослідників, таке трактування динамічної модальності є занадто вузьким: поняття динамічної модальності має охоплювати всі види здатності й можливості, навіть і потреби, властиві суб'єкту чи в більш загальному плані всім учасникам ситуації [8, с. 12]. Вище запропоноване визначення – чи в широкому, чи у вузькому значенні – зараховує динамічну модальність поряд із деонтичною до так званих внутрішніх видів модальності. Серед динамічних прикметників натрапляємо на прикметники *apt, careful, content, eager, keen, proud, strange, strong, serious*. За прикметниками цієї групи може слідувати як підрядне речення, так й інфінітив, проте емпіричні дані засвідчують перевагу структур, де як ад'єктивний комплемент виступає *to-infinitive*.

(9) *She was eager to sacrifice herself* [11].

(10) *She was careful to make it plain to him that she laid no claims on him ...* [11].

(11) *Her self possession was so strong that it denied her good looks ...* [10].

Евалютивна/оцінювальна модальність – це модальність, яка виражає оцінювальні судження, що стосуються змісту підрядного речення. У рамках евалютивної модальності дослідники виділяють кілька видів модальності:

а) модальність, пов'язану з емоційною оцінкою (*anxious, afraid, concerned, glad, happy, interesting, sorry, surprised*). E.g.: *Michael was afraid that he (Roger) would drift through his time* [11];

б) евалютивну модальність, що виражає загальну оцінку й виражається за допомогою прикметників *good, great, lucky, nice*. E.g.: *It was lucky for Julia that she was a good actress* [11];

в) евалютивну модальність, що виражає відповідність цій ситуації, загальноприйнятій поведінці. Такий тип модальності передають прикметники *appropriate, fair, natural, right*. E.g.: *It seemed only natural to help you* [11].

У реченнях із віддієслівними прикметниками з вираженою оцінювальною модальністю вся структура, як із *that-clause*, так і з *to-infinitive*, має каузативний характер. Наприклад, речення *Julia was grimly amused to find herself treated like a curate's wife ...* [11] допускає низку трансформ: *Julia was grimly amused to find herself treated like a curate's wife > It made Julia grimly amused to be treated like a curate's wife > To find herself treated like a curate's wife made Julia grimly amused.*

Структура на зразок ... *he's lucky to have me* [10] може трансформуватися в структуру, де предикативний прикметник перетворюється в атрибутивний: ... *he's lucky to have me ... he's a lucky man to have me*. Натомість речення *Why are you so reluctant to reveal sources?* [10] може мати своїм аналогом речення, в якому прикметник трансформується в прислівник: *Why do you reveal your sources so reluctantly?*

Речення з прикметниками *eager, keen, willing* допускають трансформу з дієсловом *feel*: *Julia was eager to sacrifice herself > Julia felt eager to sacrifice herself*.

Загальновідомо, що речення з предикативними прикметниками можуть перекладатися українською мовою як простим дієслівним, так і складеним іменниковим присудком. У разі вживання предикативного прикметника з ад'єктивною комплементацією цікаво зазначити, що під час перекладу українською мовою часто опускається не лише дієслово-зв'язка, що характерно для української мови, а й підмет, тобто головне речення представлено модальним прислівником. Наприклад: *I'm quite sure they're not here for that – Певен, що вони тут не для цього* [10, с. 89]. *It's quite possible they've been screaming at each other for years behind the scenes – Може, вони роками сварилися так, щоб я не чув* [9, с. 230–231].

Проведене нами дослідження засвідчує, що для предикативних прикметників характерні різні типи модальності, вони формують різні структури й мають своїми аналогами різні трансформовані речення. Предикативні прикметники як носії модальності різного типу під час перекладу українською мовою мають своїми корелятами модальні прислівники.

ЛІТЕРАТУРА

1. Почепцов Г.Г. Синтагматика англійського слова. Київ: Вища школа, 1976. 109 с.
2. Chafe W. & Nichols J. Evidentiality in English Conversation and Academic Writing / The Linguistic Coding of Epistemology. NY: Ablex Publishing Corporation, 1986. P. 261–272.

3. Herriman J. Extraposition in English: A study of the interaction between the matrix predicate and the type of extraposed clause. *English Studies*. 2000. Vol. 6. P. 582–599.
4. Lyons J. Semantics. Vol. 2. Cambridge: Cambridge University press, 1977. 897 p.
5. Mair C. Infinitival complement clauses in English. Cambridge: Cambridge University press, 1990. Pp. vii +264 p.
6. Nuyts J. Epistemic modality, language and conceptualisation. Amsterdam: John Benjamins, 2001. 429 p.
7. Quirk R., Greenbaum S., Leech G. & Svartvik J. A Comprehensive Grammar of the English Language. London: Longman, 1985. 1779 p.
8. Van Linden An. English Deontic and Evaluative Constructions in Diachrony and Synchrony. Berlin: De Gruyter Mouton, 2012. 384 p.
9. Фаулз Дж. Вежа з чорного дерева / з англ. пер. В. Ружицький та Д. Стельмах. Київ: Дніпро, 1986. 278 с.
10. Fowles J. The Ebony Tower. Eliduc. The Enigma. Moscow: Progress Publishers, 1980. 246 p.
11. Maugham S. Theatre. Moscow: Vyssaja Skola, 1985. 224 p.
12. Tarrt D. The Goldfinch. NY: Back, Bay Books/Little, Brown and Company, 2013. 771 p.

О.В. Дейчаківська. Типы модальности предикативных прилагательных. – Статья.

Аннотация. В статье проанализированы типы модальности, а именно: эпистемическая, деонтическая, динамическая и эвалютивная модальность предикативных прилагательных, за которыми следует подчинительное предложение или инфинитив.

Ключевые слова: предикативные прилагательные, адъективная комплементация, эпистемическая модальность, эвиденциальность, деонтическая модальность, динамическая модальность.

O. Deychakivska. Types of modality of the predicative adjectives. – Article.

Summary. The article deals with the type of modality, namely: epistemic, deontic, dynamic and evaluative modality of the predicative adjectives when complemented by that-clause or to-infinitive.

Key words: predicative adjectives, adjective complementation, epistemic modality, evidentiality, deontic modality, dynamic modality.